

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet, Sivilavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
21/1339 - 25 / IW1001

Dato:
14.03.2022

Politiets straffesaksbehandling 2021

Riksadvokaten er i tildelingsbrevet for 2021 bedt om å kommentere politiets straffesaksbehandling i særskilt brev.

I tråd med praksis gjennomgås her hovedresultatene for politiets straffesaksbehandling i 2021. Våre bemerkninger er i hovedsak knyttet til den registrering som følger av politiets arbeidsregister Strasak og til utviklingen for landet som helhet. Statistikkene sier lite om kvaliteten på politiets straffesaksarbeid. Denne følges opp gjennom statsadvokatenes enkeltsaksbehandling og fagledelse, herunder inspeksjoner og kvalitetsundersøkelser. Statsadvokatenes fagledelse i 2021 er nærmere beskrevet i riksadvokatens årsrapport. Politiets innsats mot organisert- og økonomisk kriminalitet fremkommer heller ikke av statistikk materialet. Også dette er forhold som det redegjøres nærmere for i riksadvokatens årsrapport.

1. Registrerte lovbrudd 2017-2021

1.2 Registrerte lovbrudd totalt for landet som helhet

I 2021 ble det registrert totalt 279 512 anmeldelser i landet som helhet. Dette er en reduksjon på 7,2 %, dvs. 21 775 anmeldelser, sammenlignet med 2020. Fra 2017 til 2021 ses en reduksjon på hele 12,5 %, dvs. 39 770 anmeldelser. Det har over flere år vært en nedgang i antall registrerte anmeldelser. Denne utviklingen har fortsatt de siste fem årene, men, som diagram 1 viser, er den noe mer markant fra 2020 til 2021 enn tidligere i femårs-perioden.

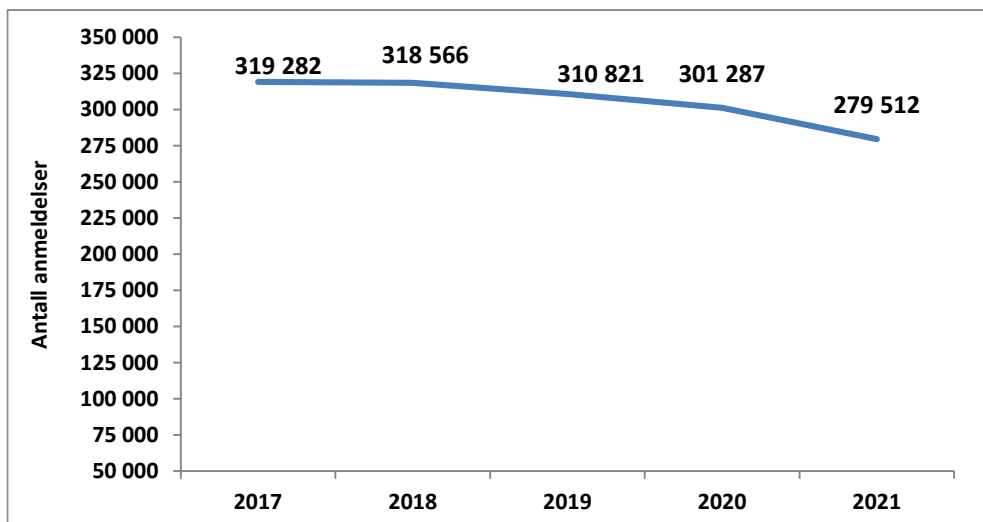

Diagram 1, kilde JUS 650

1.3 Registrerte lovbrudd innen de ulike kriminalitetstypene

1.3.1 Generelt

Utviklingen innen de enkelte kriminalitetstypene er, som tabell 1 viser, noe ulik, og omtales nærmere nedenfor.

Kriminalitetstype	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent endring 2020-21	Prosent endring 2017-21
Vinning	101 895	99 541	101 402	92 932	84 809	-8,7 %	-16,8 %
Trafikk	54 675	54 092	52 569	55 504	52 399	-5,6 %	-4,2 %
Annen	38 340	39 267	38 456	37 818	38 177	0,9 %	-0,4 %
Vold	32 540	32 884	33 034	30 722	29 100	-5,3 %	-10,6 %
Økonomi	26 885	29 401	27 049	24 401	24 145	-1,0 %	-10,2 %
Narkotika	36 785	35 296	31 320	28 594	19 808	-30,7 %	-46,2 %
Skadeverk	17 175	16 889	17 284	21 050	19 603	-6,9 %	14,1 %
Seksuallovbrudd	7 978	8 374	6 748	6 874	8 006	16,5 %	0,4 %
Miljø	2 174	1 962	2 168	2 629	2 645	0,6 %	21,7 %
Arbeidsmiljø	835	860	791	763	820	7,5 %	-1,8 %
Totalsum	319 282	318 566	310 821	301 287	279 512	-7,2 %	-12,5 %

Tabell 1, kilde JUS 065

1.3.2 Narkotika

Som tabellen 1 viser har det vært en betydelig nedgang i antall registrerte narkotikalovbrudd gjennom hele femårs-perioden. Fra 2017 til 2021 registreres en nedgang på 46,2 %, dvs. 16 977 anmeldelser. Fra 2020 til 2021 er nedgangen på 30,7 %, dvs. 8 786 anmeldelser. Noe av nedgangen skyldes færre anmeldelser for brudd på legemiddeloven. Dette er mindre alvorlige lovbrudd, som politiet i tråd med riksadvokatens føringer, ikke har prioritert å avdekke i samme grad som tidligere. Men også alvorlige narkotikalovbrudd, som brudd på straffeloven § 232, viser nedgang.

Tabell 2 under viser utviklingen for noen utvalgte undergrupper innen kriminalitetstypen narkotika. Som det fremgår utgjør fremdeles brudd på legemiddeloven og mindre alvorlige brudd på straffeloven hovedtyngden av narkotikasakene.

Utvalgte undergrupper	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent end. 2020-21	Prosent end. 2017-21
Andre narkotikalovbrudd	8	7	3	4		-100,0 %	-100,0 %
Dopinglovbrudd etter legemiddeloven	698	563	368	314	197	-37,3 %	-71,8 %
Dopinglovbrudd etter straffeloven §234 (dopingovertrедelser)	919	813	690	700	763	9,0 %	-17,0 %
Narkotikalovbrudd etter legemiddeloven	19 076	19 326	16 885	14 168	8 861	-37,5 %	-53,5 %
Narkotikalovbrudd etter straffeloven (narkotikaovertrедelser)	15 117	13 690	12 459	12 461	9 171	-26,4 %	-39,3 %
Narkotikalovbrudd etter straffeloven § 232 (grove narkotikaovertrедelser)	967	897	915	947	816	-13,8 %	-15,6 %
Totalsum	36 785	35 296	31 320	28 594	19 808	-30,7 %	-46,2 %

Tabell 2, kilde JUS 065

1.3.3 Vinning

Vinning er en annen kriminalitetstype hvor man gjennom flere år har registrert en nedgang i antall anmeldelser. Fra 2020 til 2021 ses en nedgang 8,7 %, dvs. 8 123 anmeldelser, mens nedgang fra 2017 er på 16,8 %, dvs. 17. 086 anmeldelser. Ser man på utvalgte sakstyper innen denne kriminalitetstypen ses fra 2020 til 2021 en stor nedgang i grovt tyveri fra bolig og tyveri fra person på offentlig sted samt ran, jf. tabell 3. Dette er forhold som erfaringsmessig skaper utrygghet for de berørte, så vel som i samfunnet generelt. At det her ses en nedgang er derfor positivt. Noe av

nedgangen i tyveri på offentlig sted og ran fra 2019 til 2021 kan ha sammenheng med mindre aktivitet og tilstedeværelse i det offentlige rom under covid-19 pandemien.

Tabell 3 viser utviklingen innen noen utvalgte vinnings saker.

Utvalgte sakstyper	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent endring 2020-21	Prosent endring 2017-21
Grovt tyveri fra bolig	2 304	1 746	1 679	1 367	1 104	-19,2 %	-52,1 %
Ran	778	785	881	960	766	-20,2 %	-1,5 %
Tyveri fra person på offentlig sted	25 597	25 640	25 331	14 686	13 269	-9,6 %	-48,2 %
Annet	73 216	71 370	73 511	75 919	69 670	-8,2 %	-4,8 %
Totalsum	101 895	99 541	101 402	92 932	84 809	-8,7 %	-16,8 %

Tabell 3, kilde JUS 650

1.3.4 Trafikk

Antall registrerte anmeldelser for trafikklovbrudd styres i stor grad av politiets egen innsats i form av kontroller. Som tabellen 1 viser er det en økning i antall anmelder fra 2019 til 2020, mens antallet går ned i 2021. Reduksjonen fra 2020 til 2021 er på 5,6 %, dvs. 3 105 anmeldelser. Sammenlignet med 2017 ses en reduksjon på 4,2 %, dvs. 2 276 anmeldelser. Sakstyper hvor anmeldelsen fra 2020 til 2021 er redusert er bl.a. kjøring i påvirket tilstand (kode 8901) og hastighetsoverskridelse (kode 8910). For begge disse lovbruddene antas mørketallene å være store og en mindre avdekking av forholdene antas i forebyggende øyemed negativt.

1.3.5 Seksuallovbrudd

Antall anmeldelser innen denne kriminalitetstypen har variert i løpet av den siste femårsperioden, noe som antas å ha en viss sammenheng med at det enkelte år har blitt avdekket større nettovergrepssaker med mange fornærmede og dermed mange anmeldelser i enkelte sakskomplekser. Fra 2017 til 2018 ses en økning i antall anmeldte saker, mens det i 2019 ses en forholdsvis stor reduksjon sammenlignet med de to foregående årene. I 2020 ses en mindre økning, mens det fra 2020 til 2021 ses en markant økning, dvs. en økning på 16,5 % eller 1 132 anmeldelser. Antall seksuallovbrudd utgjør med dette 2,9 % av den anmeldte kriminaliteten i 2021.

Ser vi på enkelte undergrupper innenfor seksuallovbruddene, jf. tabell 4, ses fra 2020 til 2021 en særlig stor økning av anmeldelser knyttet til overgrepsmateriale og pornografi, dvs. en

økning på 39,1 %. Et særlig høyt antall anmeldelser innen denne sakstypen registreres i 2018 da det ble registrert hele 1 779 anmeldelser.

Antall voldtektsanmeldelser har økt med 10,5 % fra 2020 til 2021. Det høyeste antallet voldtekter i femårsperioden ses imidlertid i 2018 hvor antall anmeldelser var 1 758. Antall anmeldelser for seksuell omgang/voldtekt av barn under 14 har økt med 13,8 % fra 2020 til 2021 og med hele 12,9 % sammenlignet med 2017. 2018 peker seg ut som året med flest voldtektsanmeldelser i femårs-perioden.

Riksadvokaten har i tidligere rapportering uttrykt bekymring for utviklingen i antall seksuallovbrudd og har ønsket en nærmere vurdering av om den utviklingen som registreres er utslag av økt forekomst av lovbrudd innen denne kriminalitetstypen eller en større grad av avdekking. I henholdt til departementets oppdrag i tildelingsbrevet for 2021 vil det samarbeid med Politidirektoratet bli foretatt en nærmere analyse av utviklingen inneværende år.

Tabell 4 viser utviklingen innen utvalgte undergrupper av seksuallovbrudd.

Undergruppe	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent endring 2020-21	Prosent endring 2017-21
Seksuell omgang og voldtekt av barn u/14 år	791	907	716	785	893	13,8 %	12,9 %
Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år	1 479	1 286	1 247	1 232	1 358	10,2 %	-8,2 %
Seksuell omgang med barn 14-16 år	429	496	378	436	505	15,8 %	17,7 %
Voldtekt	1 619	1 758	1 574	1 527	1 688	10,5 %	4,3 %
Overgrepsmateriale og pornografi	1 539	1 779	961	1 107	1 540	39,1 %	0,1 %
Annet eller uspesifisert seksuallovbrudd	2 121	2 148	1 872	1 787	2 022	13,2 %	-4,7 %
Totalsum	7 978	8 374	6 748	6 874	8 006	16,5 %	0,4 %

Tabell 4, kilde JUS 650

1.3.6 Vold

Kriminalitetstypen vold er generelt sett redusert med 5,3 %, dvs. 1 622 anmeldelser fra 2020 til 2021 og med 10,6 %, dvs. 9 440 anmeldelser, sammenlignet med 2017. Det høyeste antallet voldssaker i femårs-perioden ble registrert i 2019, jf. tabell 1, da det ble registrert 33 034 saker.

Ser man på utvalgte og prioriterte sakstyper, som grov kroppskrenkelse og kroppsskade, er disse sakstypene redusert med 9, 6 % sammenlignet med 2020 og hele 23,1 % sammenlignet med 2017, jf. tabell 5 under. Det ble også fra 2019 til 2020 registrert en nedgang i disse sakene. Det er mulig at noe av denne nedgangen kan tilskrives at samfunnet i store deler av

både 2020 og 2021 har vært "nedstengt" som følge av covid-19 pandemien og at det som følge av dette har blitt utøvd mindre vold knyttet opphold i offentlige rom eller at fornærmede har funnet det vanskeligere å anmelde forhold i en slik situasjonen.

Det ses også en reduksjon i antall anmeldelser for mishandling i nære relasjoner. Antall anmeldelser er her redusert med 5,3 % fra 2019 til 2020 og med 16,0 % sammenlignet med 2017. Det har her vært en gradvis reduksjon i antall anmeldelser gjennom hele femårsperioden. Mørketallene anta å være høye innen denne sakstypen, og det har generelt sett vært ønsket en økt avdekking. Det er uvisst hva som er årsaken til den utviklingen som nå registreres. Det er mulig noe av nedgangen i 2020 og 2021 kan skyldes nedstengningen av samfunnet under covid-19 pandemien, da en del mishandling av barn avdekkes gjennom barnets kontakt med barnehage, skole mv.

Undergrupper	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent end. 2020-21	Prosent end. 2017-21
Annet	5 040	5 330	5 525	5 160	5 165	0,1 %	2,5 %
Grov kroppskrenkelse og kroppsskade	2 592	2 485	2 717	2 205	1 994	-9,6 %	-23,1 %
Grov menneskehandel	5	11	3	3		-100,0 %	-100,0 %
Kroppskrenkelser (1701+1751)	12 130	12 372	12 268	11 101	11 069	-0,3 %	-8,7 %
Menneskehandel	41	34	33	36	29	-19,4 %	-29,3 %
Mishandling i nære relasjoner	3 729	3 509	3 383	3 309	3 134	-5,3 %	-16,0 %
Trusler	9 003	9 143	9 105	8 908	7 709	-13,5 %	-14,4 %
Totalsum	32 540	32 884	33 034	30 722	29 100	-5,3 %	-10,6 %

Tabell 5, kilde JUS 650

1.4 Kriminalitetstypenes forholdsmessige fordeling/kriminalitetsbilde

Ser man på den forholdsmessige fordelingen av de ulike kriminalitetstypene har utviklingen innen de ulike kriminalitetstypene ført til noen endringer i løpet av siste femårsperiode. Andelen vinningsaker er i 2021 redusert fra 32 % til 30 % sammenlignet med 2017, mens andelen narkotikasakenes er redusert fra 12 % til 7 %. Andelen anmeldelser for vold er lik i både 2017 og 2021.

Kriminalitetstypene som forholdsmessig sett har økt sammenlignet med 2017 er særlig trafikk som har økt fra 17 % til 19 %, skadeverk som har økt fra 5 % til 7 % og gruppen annen som har økt fra 12 % til 14 %. Økonomi har økt fra 8 % til 9 %, mens seksuallovbruddene har økt fra 2,5 % til 2,9 %.

Nødvendig ressursinnsats for å avdekke, etterforske og påtalebehandle sakene i de ulike kriminalitetstypene er ulik og politiets organisasjon og ressursinnsats bør derfor vurderes og allokeres i tråd med den utviklingen som registreres samt de prioriteringer som gis for de ulike sakstypene.

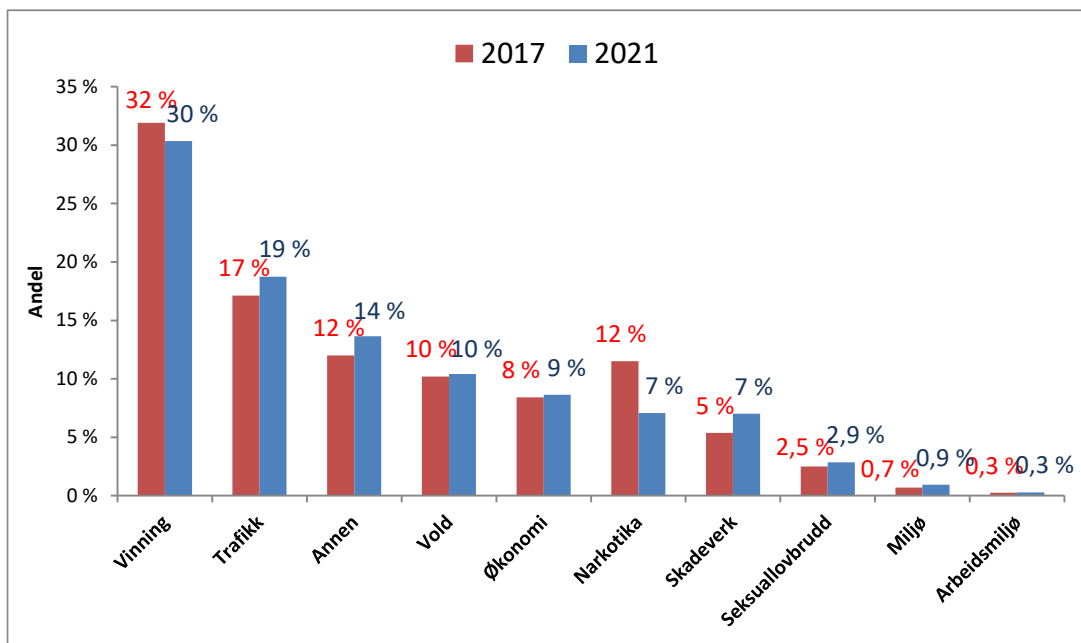

Diagram 2, Kilde Jus 650

2. Antall påtaleavgjorte saker

2.1 Generelt

I 2021 ble det påtalebehandlet totalt 286 751 saker. Dette er 9,1 %, dvs. 28 720, færre saker, enn i 2020. Antallet er det laveste antallet påtaleavgjørelser i femårs-perioden, jf. tabell 6. Antall påtaleavgjorte saker vil avhenge av antall registrerte anmeldelser, og en nedgang her vil nødvendigvis medføre færre saker til påtalebehandling. Også beholdningen av saker/restanser har betydning for hvor mange påtaleavgjørelser som kan treffes til enhver tid.

2.2 Påtaleavgjorte saker inne de enkelte kriminalitetstypene

Kriminalitetstype	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent endring 2020-21	Prosent endring 2017-21	Andel av påtaleavg. lovbrudd 2021
Annen	37 210	40 056	39 303	40 022	39 212	-2,0 %	5,4 %	14 %
Arbeidsmiljø	808	829	906	830	842	1,4 %	4,2 %	0 %
Miljø	2 256	1 936	2 268	2 647	2 825	6,7 %	25,2 %	1 %
Narkotika	37 392	37 025	33 097	30 685	23 034	-24,9 %	-38,4 %	8 %
Seksuallovbrudd	6 859	8 439	8 177	7 281	7 882	8,3 %	14,9 %	2,7 %
Skadeverk	17 054	17 282	17 520	21 547	19 762	-8,3 %	15,9 %	7 %
Trafikk	53 939	55 010	52 463	56 474	52 803	-6,5 %	-2,1 %	18,4 %
Vinning	102 433	102 061	102 295	96 181	85 944	-10,6 %	-16,1 %	30 %
Vold	30 127	32 877	33 220	34 164	29 327	-14,2 %	-2,7 %	10 %
Økonomi	26 338	29 033	27 128	25 640	25 120	-2,0 %	-4,6 %	9 %
Totalsum	314 416	324 548	316 377	315 471	286 751	-9,1 %	-8,8 %	100 %

Tabell 6, kilde 319

Som tabell 6 viser er det prosentmessig størst nedgang innen de kriminalitetstypene som også har vist en klar nedgang i antall registrerte anmeldelser de siste årene, som eksempelvis vinning og narkotika. Antallet påtaleavgjorte vinningsaker er redusert med 10,6 %, dvs. 14 358, saker fra 2020 til 2021 og med 16,1 %, dvs. 16 489 saker, sammenlignet med 2017. Antallet påtaleavgjorte narkotikasaker er gått ned med 24,9 % fra 2020 til 2021, noe som utgjør 16 489 påtaleavgjørelser. Sammenlignet med 2017 er nedgangen 38,4 %, dvs. 14 358 påtaleavgjørelser.

Antall påtaleavgjorte voldssaker er redusert med 14,2 %, dvs. 4 837 påtaleavgjørelser, fra 2020 til 2021. Sammenlignet med 2017 er påtaleavgjorte voldssaker redusert med 2,7 %, dvs. 800 påtaleavgjørelser.

Det ses en økning i antall påtaleavgjorte seksuallovbrudd på 8,3 %, dvs. 601 påtaleavgjørelser fra 2020 til 2021. Som tabell 6 viser har antall påtaleavgjorte seksuallovbrudd variert noe i femårsperioden, noe som antas å sammenheng med den variasjon som også er registrert i antall anmeldelser fra år til år for denne kriminalitetstypen.

2.3 Antall påtaleavgjorte saker og anmeldelser

Som tabell 7 viser har det fra og med 2018 blitt påtaleavgjort flere saker enn antall registrerte anmeldelser inn til politiet det enkelte år. Det vil aldri være samsvar mellom saker som anmeldes det enkelte år og de saker som påtaleavgjøres samme år, da saksbehandlingstiden nødvendigvis fører til at mange saker avgjøres i et senere år enn de blir anmeldt. Skal man

unngå å bygge restanser er det viktig at antall påtaleavgjorte saker ikke blir lavere enn antall anmeldelser.

	2017	2018	2019	2020	2021
Anmeldelser	319 282	318 566	310 821	301 287	279 512
Påtaleavgjorte saker	314 416	324 548	316 377	315 471	286 751

Tabell 7, kilde JUS 650 og 319

3. Oppklarte saker

Av de 286 751 påtaleavgjorte sakene i 2021 ble 130 939 oppklart. Dette er 10,8 %, dvs. 15 900, færre oppklarte saker enn i 2020. Sammenlignet med 2017 er det en nedgang på 15,4 %, dvs. 23 913 saker.

Kriminalitetstype	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent end. 2020-21	Prosent end. 2017-21
Annen	24 973	25 929	24 597	23 329	21 659	-7,2 %	-13,3 %
Arbeidsmiljø	297	275	333	246	254	3,3 %	-14,5 %
Miljø	1 263	1 083	1 222	1 547	1 609	4,0 %	27,4 %
Narkotika	29 957	28 899	25 668	22 438	15 777	-29,7 %	-47,3 %
Seksuallovbrudd	3 971	5 151	4 887	3 842	4 230	10,1 %	6,5 %
Skadeverk	3 561	3 658	3 602	3 787	3 423	-9,6 %	-3,9 %
Trafikk	44 687	45 537	43 280	46 884	43 784	-6,6 %	-2,0 %
Vinning	22 996	21 753	20 671	19 878	17 778	-10,6 %	-22,7 %
Vold	15 856	17 880	17 590	17 582	15 058	-14,4 %	-5,0 %
Økonomi	7 291	7 357	7 647	7 303	7 367	0,9 %	1,0 %
Totalsum	154 852	157 522	149 497	146 836	130 939	-10,8 %	-15,4 %

Tabell 8, kilde 319

Kriminalitetstypene narkotika, vold og vinning har størst nedgang. Narkotika utgjør i 2021 12 % av de påtaleavgjorte sakene. Også voldssakenes andel utgjør 12 %, mens vinnings andel av de oppklarte sakene er 14 %. Antall oppklarte seksuallovbrudd er økt med 10,1 % fra 2020 til 2021 og utgjør da 3, 2 % av de oppklarte sakene.

4. Oppklaringsprosent

4.1. Oppklaringsprosent totalt

Oppklaringsprosenten totalt var i 2021 på 48,8 %. Dette er det laveste nivået på oppklaringsprosenten siden 2017, jf. diagram 3.

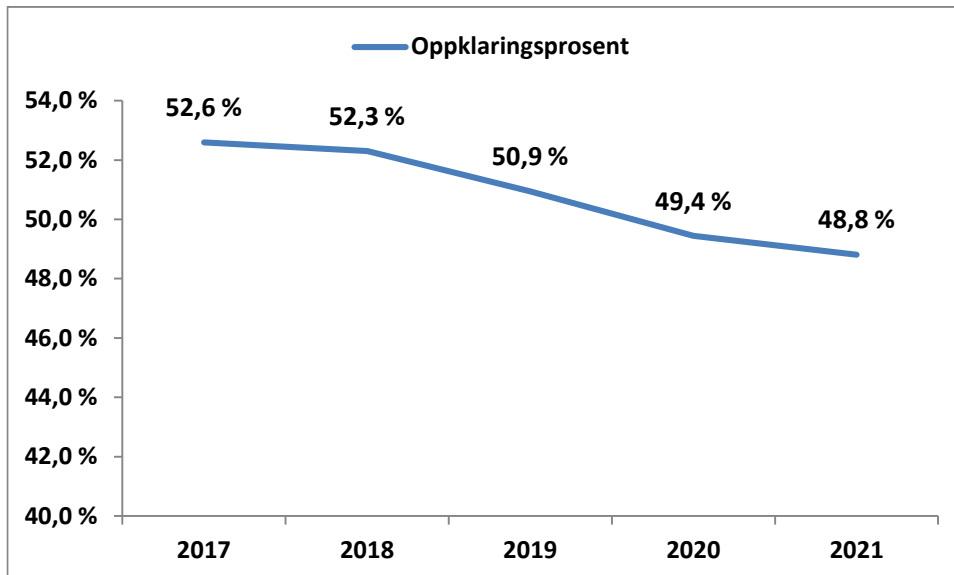

Diagram 3, Kilde 309

4.2. Oppklaringsprosenten for de enkelte kriminalitetstypene

Tabell 9 viser oppklaringsprosenten innen de enkelte kriminalitetstypene. Som tabellen viser er det store variasjoner mellom de ulike kriminalitetstypene.

Kriminalitetstype	2017	2018	2019	2020	2021	Prosentpoeng endring 2020-21	Prosentpoeng endring 2017-21
Annen	74 %	73 %	71 %	67 %	65 %	-2,5	-9,3
Arbeidsmiljø	72 %	63 %	70 %	64 %	67 %	3,5	-5,2
Miljø	58 %	60 %	57 %	62 %	60 %	-1,6	1,8
Narkotika	81 %	79 %	78 %	74 %	70 %	-4,3	-11,4
Seksuallovbrudd	61 %	64 %	63 %	57 %	57 %	0,8	-4,0
Skadeverk	22 %	22 %	21 %	18 %	18 %	0,0	-3,3
Trafikk	85 %	84 %	84 %	84 %	84 %	-0,2	-0,4
Vinning	24 %	23 %	22 %	22 %	22 %	0,1	-2,6
Vold	55 %	57 %	56 %	54 %	54 %	-0,0	-0,8
Økonomi	34 %	32 %	35 %	34 %	35 %	0,9	1,6
Totalsum	53 %	52 %	51 %	49 %	49 %	-0,6	-3,8

Tabell 9, kilde JUS 319

4.2.1 Trafikk

Kriminalitetstypen trafikk har i hele femårs-perioden hatt den høyeste oppklaringsprosenten. I 2020 var den 84 %, mens den i 2017 var 85 %. Den høye oppklaringsprosenten i trafikksakene skyldes i stor grad at sakene hovedsakelig anmeldes på bakgrunn av politiets kontroller eller automatiske fartskontroller, og dermed er "oppklart" idet de anmeldes.

4.2.2 Narkotika

Narkotika har også i 2021 en høy oppklaringsprosent. Som tabell 9 viser har oppklaringsprosenten for narkotikasakene blitt betydelig redusert i løpet av femårs-perioden, dvs. fra 81 % i 2017 til 70 % i 2021. Denne utviklingen har i stor grad sammenheng med en endring i hvilke narkotikalovbrudd som anmeldes. Som anført foran har det over tid blitt registrert færre anmeldelser knyttet til mindre alvorlige narkotikaforhold som eksempelvis brudd på legemiddeloven. Dette er sakstyper som har høy oppklaringsprosent, da de ofte er knyttet til politiets kontroller og slik "oppklart" når de blir anmeldt. Når man nå får en mindre andel av disse sakene, som har utgjort en stor andel av narkotikasakene, vil oppklaringsprosenten generelt for kriminalitetstypen påvirkes. Siden narkotikasakene utgjør en forholdsvis stor andel av de påtaleavgjorte sakene vil endringer i oppklaringsprosenten for denne kriminalitetstypen også påvirke oppklaringsprosenten for den totale saksporteføljen.

4.2.3 Vinning

Oppklaringsprosenten for vinnings sakene var i 2021 på 22 %, og er uendret fra 2020. Siden vinningslovbrudd, som narkotikalovbrudd, utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte sakene vil også endringer i oppklaringsprosenten for denne kriminalitetstypen lett påvirke oppklaringsprosenten totalt sett.

4.2.4 Vold

Det er ønskelig med en høy oppklaringsprosent innen kriminalitetstypene volds- og seksuallovbrudd. At man for begge kriminalitetstypene ser en noe lavere oppklaringsprosent i 2020 og 2021 enn tidligere år, er således ikke en ønsket utvikling. Voldssakene hadde i 2020 og 2021 en oppklaringsprosent på 54 %. Den høyeste oppklaringsprosenten i femårs-perioden for denne kriminalitetstypen var i 2018 da den var 57 %. I tabell 10 gis en oversikt over utviklingen innen noen utvalgte grupper av voldssaker.

Utvalgte sakstyper	2017	2018	2019	2020	2021	Prosentpoeng end. 2020-21	Prosentpoeng end. 2017-21
Annet	86 %	87 %	86 %	84 %	85 %	1,2	-0,8
Grov kroppskrenkelse og kroppsskade	53 %	54 %	54 %	54 %	52 %	-1,4	-0,9
Grov menneskehandel	40 %	38 %	88 %	100 %	0 %	-100,0	-40,0
Kroppskrenkelser (1701+1751)	50 %	53 %	52 %	51 %	50 %	-0,3	0,2
Menneskehandel	6 %	30 %	35 %	38 %	48 %	10,2	41,8
Mishandling i nære relasjoner	33 %	30 %	29 %	29 %	24 %	-4,9	-9,2
Trusler	53 %	56 %	55 %	52 %	50 %	-1,1	-2,9
Totalsum	55 %	57 %	56 %	54 %	54 %	-0,0	-0,8

Tabell 10, kilde JUS 309

4.2.5 Seksuallovbrudd

I 2020 og 2021 var oppklaringsprosent for seksuallovbruddene 57 %. Den høyeste oppklaringsprosenten i femårs-perioden var også for denne kriminalitetstypen i 2018, da den var 64 %. Variasjoner i oppklaringsprosenten for seksuallovbrudd har erfaringsmessig vært knyttet opp mot avdekking av store nettovergrepssaker. Tabell 11 viser utviklingen innen noen utvalgte seksuallovbrudd.

Utvalgte saksgrupper	2017	2018	2019	2020	2021	Prosentpoeng end. 2020-21
Seksuell omgang og voldtekt av barn u/14 år	71 %	74 %	77 %	69 %	74 %	4,5
Voldtekt	36 %	33 %	34 %	32 %	31 %	-0,8
Seksuell omgang med barn 14-16 år	82 %	84 %	83 %	79 %	78 %	-0,4
Annet eller uspesifisert seksuallovbrudd	55 %	54 %	56 %	50 %	51 %	0,7
Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år	71 %	76 %	70 %	64 %	63 %	-0,9
Overgrepsmateriale og pornografi	85 %	86 %	84 %	77 %	70 %	-6,8
Totalsum	61 %	64 %	63 %	57 %	57 %	0,8

Tabell 11, kilde JUS 309

4.3. Nærmere om oppklaringsprosenten

Riksadvokaten har i tidligere rapporteringer uttrykt bekymring for en fallende oppklaringsprosent totalt og innen visse av kriminalitetstypene, og har uttrykt behov for en nærmere analyse av utviklingen. Basert på denne tilbakemeldingen ga Justis- og beredskapsdepartementet, i supplement til tildelingsbrevet for 2021, riksadvokaten i oppdrag å se nærmere på dette. Her omtales kort noen hovedpunkter knyttet til den effekt utviklingen av de enkelte kriminalitetstyper har på den samlede oppklaringsprosenten, mens riksadvokatens nærmere analyse av oppklaringsprosenten følger vedlagt i eget notat.

Tabell 12 viser den effekt hver enkelt kriminalitetstype har på samlet oppklaringsprosent, gitt at øvrige kriminalitetstypers tall holdes uendret. Blant annet ser man at endringen i tallene knyttet til vinningslovbrudd fra 2020 til 2021 medførte at samlet oppklaringsprosent økte med 1,0 prosentpoeng. Dette skyldes at vinningslovbrudd har en lav oppklaringsprosent og høyt volum av saker slik at en nedgang i antall påtaleavgjorte saker medførte at samlet oppklaringsprosent økte. Dette skjer selv om oppklaringsprosenten for vinningslovbrudd samlet var på tilnærmet samme nivå.

Kriminaltype	Endr 2017-21	Endr 2018-21	Endr 2019-21	Endr 2020-21
Annen	- 1,19	- 1,19	- 0,91	- 0,40
Arbeidsmiljø	- 0,01	0,00	- 0,01	0,00
Miljø	0,04	0,04	0,05	- 0,01
Narkotika	- 2,55	- 2,25	- 1,78	- 1,05
Seksuallovbrudd	- 0,07	- 0,23	- 0,19	0,04
Skadeverk	- 0,46	- 0,48	- 0,42	0,23
Trafikk	- 0,19	- 0,29	0,12	- 0,50
Vinning	0,33	0,57	1,06	1,00
Vold	- 0,10	- 0,42	- 0,30	- 0,10
Økonomi	0,17	0,42	0,08	0,09
Totalsum	- 3,78	- 3,49	- 2,13	- 0,63

Tabell 11 Kriminalitetstypenes effekt på samlet oppklaringsprosent, kilde: JUS309

Ses det på effekten på samlet oppklaringsprosent med utgangspunkt i 2021 er det narkotikalovbrudd, vinningslovbrudd, og kriminalitetstypen trafikklovbrudd som har hatt størst betydning for den samlede oppklaringsprosenten hvert enkelt år. Fra 2020 til 2021 har trafikklovbruddene hatt større betydning enn kriminalitetstypen annen. Seksuallovbrudd, selv med en stor økning siste år, har 6. eller 9. største betydning av kriminalitetstypene. Årsaken til dette er at kriminalitetstypen kun står for 2,7 prosent av de påtaleavgjorte sakene i 2021.

5. Positive påtaleavgjørelser

Tabell 13 gir en oversikt over antall positive påtaleavgjørelser dvs. antall oppklarte saker avgjort som forelegg, siktelse (tilståelsesdom), tiltalebeslutning, påtaleunntatelse og konfliktråd. Det totale antall avgjørelser vil avhenge av antall oppklarte saker. Siden det, som

vist i punkt 3, har vært en nedgang i antall oppklarte saker generelt vil det nødvendigvis ses en nedgang også i antall positive påtaleavgjørelser.

Ses det på den andelsmessige fordelingen av de ulike avgjørelsestypene ses særlig en endring i andelen forelegg og påtaleunntelser i 2020 og 2021 sammenlignet med 2019.

Riksadvokatens pandemidirektiv, som bl.a. har gitt politiet en økt mulighet til å ilegge påtaleunntelse, kan forklare noen av den utviklingen som ses. Andelen saker sendt til konfliktrådsbehandling er uendret fra 2019 til 2021.

Den forholdsmessige andel tiltaler er tilnærmet lik, men er i antall redusert med 5 790 fra 2019 til 2021.

Positive påtaleavgjørelser	2019		2020		2021	
	antall	% andel	antall	% andel	antall	% andel
Forelegg	59106	42 %	53690	39 %	49084	40 %
Siktelse(tilståelsesdom)	19886	14 %	19317	14 %	15846	13 %
Tiltalebeslutning	45803	33 %	44556	32 %	40013	33 %
Påtaleunntelse	12319	9 %	17533	13 %	14074	12 %
Konfliktråd	2537	2 %	2439	2 %	2029	2 %
Totalt	139651	100 %	137535	100 %	121046	100 %

Tabell 13, kilde JUS 322

6. Domfellelser og frifinnelser

Av forhold avgjort ved domstolene i 2021 var det domfellelser i 58 361 forhold, mens det var frifinnelse i 4 873 forhold. Dette gir en frifinnelsesprosent på 7,7, jf. JUS 373. Til sammenligning var det i 2020 domfellelse i 60 392 forhold og frifinnelse 4 511 forhold, noe som ga en frifinnelsesprosent på 7,0 %. Frifinnelsesprosenten i 2020 og 2021 er på tilnærmet samme nivå som man har erfart tidligere år.

Frifinnelsesprosenten varierer en del fra sakstype til sakstype.

Ser man på frifinnelsesprosenten for noen utvalgte sakstyper registreres høy frifinnelsesprosent i voldtektssaker. For eksempel er frifinnelsesprosenten for sakstypen voldtekt til samleie (sakskode 1452) i 2021 på 25,6 %, mens den i 2020 var 26,2 %. For sakstypen mishandling i familieforhold med kroppskrenkelse (sakskode1506) er den i 2021 på 21,1 %, mens den i 2020 var 23,1 %. Variasjoner i frifinnelsesprosent mellom ulike sakstyper viser at sakstypenes bevisbilde og kompleksitet ofte er ulike. Både mishandling i nære

relasjoner og voldtekt er eksempler på saker som er særlig krevende å iretteføre og hvor bevisbildet ofte kan endres gjennom rettsforhandlingene.

7. Kapasitetshenleggelse

Henleggelse på grunn av manglende kapasitet hos politiet skal kun skje i begrenset omfang og i tråd med riksadvokatens føringer. Tabell 14 viser en forholdvis stor økning i antall saker henlagt på grunn av kapasitet i 2020 sammenlignet med 2019. Riksadvokatens pandemidirektiv antas i noen grad å legitimere denne økningen.

Henlagt på grunn av kapasitet	2019	2020	2021
Mot person	7755	11706	8388
På saksnivå	5796	7534	6146
Sum	13551	19240	14534

Tabell 14, kilde JUS 251

8. Saksbehandlingstid

8.1 Saksbehandlingstiden generelt

Tabell 15 viser at saksbehandlingstiden totalt for alle saker i 2021 var 70 dager. Dette er noe lavere enn foregående år. Trekker man ut kun de oppklarte sakene er saksbehandlingstiden for disse 101 dager.

	2017	2018	2019	2020	2021	Differanse ant. dager 2020-21	Differanse ant. dager 2017-21
Gj.sn.saksbehandlingstid - alle saker	73	77	75	72	70	-1,6	-2,7
Gj.sn.saksbehandlingstid - oppklarte saker	96	101	102	100	101	1,4	5,5

Tabell 15, kilde 309

8.2 Saksbehandlingstiden innen de enkelte kriminalitetstypene – oppklarte saker

Saksbehandlingstiden for de enkelte kriminalitetstypene for de oppklarte sakene varierer mellom de ulike sakstypene, jf. tabell 16. Ulikhetene skyldes i stor grad ulik kompleksitet og bevisbilde i de ulike sakstypene samt politiets ressursinnsats under etterforskingen.

Kriminalitetstype	2017	2018	2019	2020	2021	Diff. ant. dager 2020-21	Diff. ant. dager 2017-21
Annen	85	91	92	98	94	-4,5	8,5
Arbeidsmiljø	327	301	300	321	286	-35,3	-40,6
Miljø	115	129	144	108	97	-10,2	-18,1
Narkotika	95	100	101	107	121	14,7	26,7
Seksuallovbrudd	171	208	243	204	154	-50,0	-17,3
Skadeverk	100	115	112	104	106	2,5	5,9
Trafikk	65	69	66	64	66	1,7	0,5
Vinning	91	96	83	89	89	0,4	-1,7
Vold	121	129	126	132	117	-15,0	-3,5
Økonomi	227	193	224	199	248	49,9	21,5
Totalsum	96	101	102	100	101	1,4	5,5

Tabell 16, kilde 309

Lengst gjennomsnittlig saksbehandling i 2020 har arbeidsmiljøsakene med 268 dager.

Også seksuallovbruddene har lang saksbehandlingstid i 2021, dvs. 154 dager. Det er imidlertid positivt å registrere at det har vært en markant nedgang i saksbehandling både i 2020 og 2021 for denne kriminalitetstypen, Dette er ofte krevende saker som krever omfattende etterforskning og stor ressursinnsats.

Ses det på voldtektssakene, hvor det har vært krav om maksimalt 130 dagers saksbehandlingstid, har det også her vært en nedgang i saksbehandlingstiden, jf. tabell 17 under. Som tabellen viser er saksbehandlingstiden i 2021 143 dager. Dette er den korteste saksbehandlingstiden i femårs-perioden.

	2017	2018	2019	2020	2021	Endr. 2020-21	Endr. 2017-21
Antall påtaleavgjorte saker, i alt	1 570	1 700	1 733	1 756	1 636	-6,8 %	4,2 %
Antall oppklarte saker	534	524	551	530	481	-9,2 %	-9,9 %
Gj.sn. saksbehandlingstid, alle forhold	198	217	212	197	139	-58,1	-58,7
Gj.sn. saksbehandlingstid, oppklarte forhold	183	229	204	193	143	-50,4	-40,3
Oppklaringsprosent	36 %	33 %	34 %	32 %	31 %	-0,8	-4,6

Tabell 17, kilde JUS 309

Voldssaken viser generelt en positiv nedgang, og den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var her 109 dager i 2021, mot eksempelvis 129 dager i 2018, jf. tabell 16 foran. Ses det på utvalgte prioriterte voldssaker, hvor det har vært fastsatt en frist på 90 dager, har det også her vært en positiv utvikling fra 2018 da saksbehandlingstiden var 152 dager. I 2021 er den redusert til 136 dager, jf. tabell 18.

Utvalgte voldsaker	2017	2018	2019	2020	2021	Endring 2020-21*	Endring 2017-21*
Antall forhold med frist, i alt	3 227	3 357	3 625	3 438	2 716	-21,0 %	-15,8 %
Saksbehandlingstid, alle forhold	111	133	121	120	116	-4,6	4,4
Saksbehandlingstid, oppklarte forhold	128	152	141	137	136	-1,0	8,2
Oppklaringsprosent	50 %	51 %	51 %	50 %	50 %	-0,2	0,0
Andel innenfor frist	46 %	40 %	45 %	45 %	49 %	4,4	2,7

Tabell 18, kilde JUS 309

Narkotikasakene viser tendens til økt saksbehandlingstid. Saksbehandlingstiden var her 107 dager i 2021 mot 97 dager i 2020 og 94 dager i 2017. Utvikling antas i vesentlig grad å skyldes en endring av sakstypene som inngår i kriminalitetstypen. Som nevnt foran er det nå færre saker knyttet til legemiddeloven, som erfaringsmessig har kort saksbehandlingstid og som generelt har holdt saksbehandlingstiden nede, enn tidligere.

8.3 Saksbehandlingstid lovbrøyttere under 18 år.

Det følger av straffeprosessloven § 249 at saker med lovbrøyttere under 18 år som hovedregel skal etterforskes og påtalebehandles innen 42 dager. I 2021 var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i disse sakene 41 dager for alle forhold, mens den var 37 dager for oppklarte forhold. 71 % av saken var handlet innen fastsatt frist. Som tabell 19 viser har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden gått ned siden 2018. Andel saker avgjort innen fritt har imidlertid blitt noe redusert fra 2020 til 2021.

Saker med lovbrøytter u. 18 år	2017	2018	2019	2020	2021	Endring 2020-21*	Endring 2017-21*
Antall forhold med frist, i alt	15 221	16 364	17 529	16 919	16 665	-1,5 %	9,5 %
Gj.sn. saksbehandlingstid, alle forhold	44	55	52	46	41	-5,2	-3,6
Gj.sn. saksbehandlingstid, oppklarte forhold	40	50	46	41	37	-4,1	-2,9
Oppklaringsprosent	84 %	82 %	81 %	81 %	81 %	-0,2	-3,1
Andel innenfor frist**	72 %	65 %	70 %	72 %	71 %	-0,8	-1,4

Tabell 19, kilde JUS 605 og politiet

9. Restanser

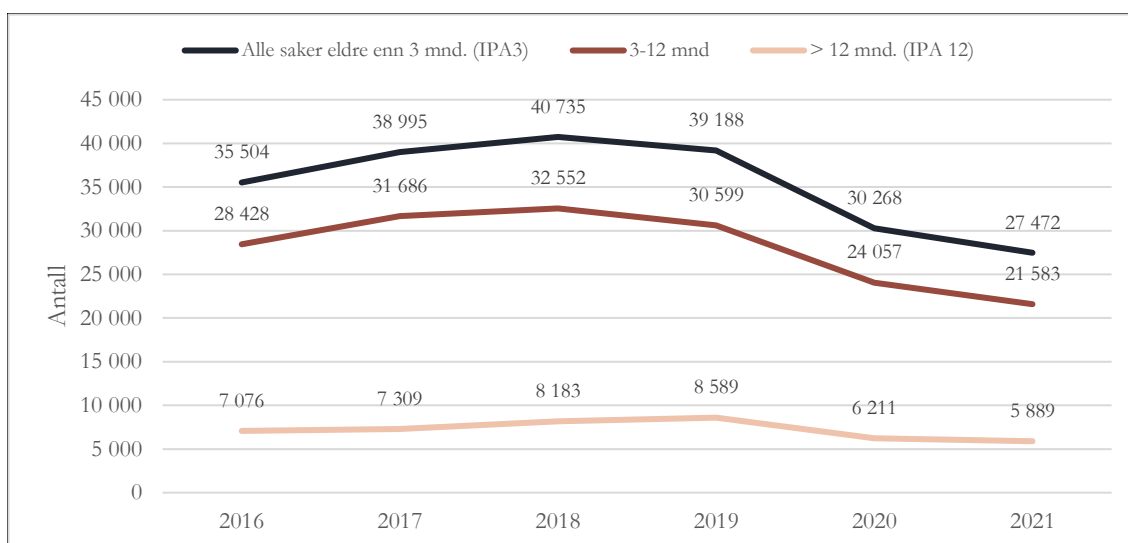
Det er totalt 111 975 saker under arbeid under i politiet ved utgangen av 2021. Dette er en nedgang på 12,2 %, dvs. 15 502 saker, fra 2020. Sammenlignet med 2017 er nedgangen på hele 42,7 %, dvs. 39 203 saker, jf. tabell 20. Generelt sett antas nedgangen å skyldes en reduksjon i antall registrerte anmeldelser de senere år, men også innsats i form av aktivt restansarbeid hos politiet i den senere tid har medvirket til utviklingen.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Prosent- endring mot 2020	Prosent- endring mot gj.snitt 2016- 2020
Ikke påtaleavgjort	68 372	74 665	71 816	69 601	56 781	53 224	-6,3	-22,0
0-3 mnd	32 868	35 670	31 081	30 413	26 513	25 752	-2,9	-17,7
3-12 mnd	28 428	31 686	32 552	30 599	24 057	21 583	-10,3	-26,7
> 12 mnd	7 076	7 309	8 183	8 589	6 211	5 889	-5,2	-21,2
Påtaleavgjort, ikke rettskraftig	82 806	81 355	85 260	82 034	70 696	58 751	-16,9	-27,0
0-3 mnd	12 095	11 514	12 525	11 580	10 827	8 958	-17,3	-23,5
3-12 mnd	33 150	31 582	31 549	30 161	27 037	22 012	-18,6	-28,3
> 12 mnd	37 561	38 259	41 186	40 293	32 832	27 781	-15,4	-26,9
TOTALT	151 178	156 020	157 076	151 635	127 477	111 975	-12,2	-24,7

Tabell 20, kilde JUS 089

Politiets portefølje består både av saker under etterforskning og påtalebehandling samt påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker. Begge kategorien viser i 2021 en klar nedgang. Den største nedgangen ses i kategorien påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker, hvor det totalt sett registreres en nedgang på 16,9 %. Sakene i denne kategorien er typisk saker med utferdiget, men ikke vedtatte forelegg og saker som er berammet for domstolene.

Også kategorien ikke påtaleavgjorte saker dvs. saker under etterforskning, koordinering eller påtalebehandling viser reduksjon. Her registreres en nedgang på 6,3 % totalt sett fra 2020 til 2021 og på 22 % fra 2017. Det ses en nedgang innen samtlige tidsintervaller, men nedgangen er særlig stor for sakene mellom 3-12 måneder. Diagram 4 viser utviklingen innen kategorien i saker eldre enn 3 måneder som anses som restanser. Ved årsskiftet er dette 27 400 saker.

10 Oppsummering

Politiets straffesaksarbeid i 2021 kan stikkordsmessig oppsummeres:

- Antall anmeldelser er redusert med 7,2 %
- Antall påtaleavgjorte saker er redusert med 9,1 %
- Antall oppklarte saker er redusert med 10,8 %
- Oppklaringsprosenten er redusert til 48,8 %
- Det er truffet 121 046 positive påtaleavgjørelser
- Saksbehandlingstiden for alle forhold er 70 dager, mens den for oppklarte forhold er 100 dager
- Saksbehandlingstiden for oppklarte voldtektssaker er 143 dager
- Saksbehandlingstiden for prioriterte voldssaker, med frist 90 dager, er for oppklarte saker 136 dager
- Saksbehandlingstiden for lovbrutere under 18 år, med frist 42 dager, er for oppklarte saker 37 dager
- Antall restanser dvs. ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 3 måneder, utgjør 27 400 saker

Det er positivt at politiet på tross av utfordringer knyttet til covid-19 pandemien kan vise til gode resultater for straffesaksarbeidet i 2021. Det er særlig positivt at antall saker under arbeid, herunder restanser, er redusert og at saksbehandlingstiden generelt sett har holdt seg tilnærmet stabil. Saksbehandlingstiden for voldtektssakene har vist en god utvikling og det er positivt at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for unge lovbrutere under 18 år fortsatt ligger under fastsatt frist for gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Det er ønskelig med en høyere oppklaringsprosent, særlig innen prioriterte saksområder som seksual- og voldslovbrudd, og riksadvokaten vil fortsatt følge utviklingen på disse områdene.

Jørn Sigurd Maurud

Ingrid Wirum
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Agder statsadvokatembeter	Postboks 504 - Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Det nasjonale statsadvokatembetet	Postboks 2101 Vika	0125	OSLO
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	Postboks 4457	2326	HAMAR
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	Markeveien 4 c	5012	BERGEN
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	Postboks 2517	6404	MOLDE
Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO
Politidirektoratet	Fridtjof Nansens vei 14-16	0369	OSLO
Rogaland statsadvokatembeter	Postboks 180	4001	STAVANGER
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ
Trøndelag	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM

statsadvokatembeter
Vestfold, Telemark og
Buskerud
statsadvokatembeter

Postboks 2630

3129

Tønsberg